

ממשיך וממשיך

בית מדרשו של המגיד

סיכום ותמצות דברי תורתו של המגיד

המזון האמיתי הם אותיות התורה

במאמר זה מרחיב רבינו אודות עולם התענוג, עולם ה'בינה' שממנו יוצאים טעמי התורה, המתפשט בכל העולמות על ידי אותיות התורה, ומייסד יסוד גדול אודות כך שהטעמים והתענוגים שבמאכלי עולם הזה, הם אלקות ממש, היינו שאינם נמשכים רק בדרך מסובב וסיבה מאותיות התורה שבתוכם, אלא שבאמת הוא עצמו המשכה בפועל משורשי המאכלים שהוא אור התורה, ואין כאן אלא דבר אחד המטעים את הטועמים - טעמו וראו כי טוב ה', באופן שביכולתו של אדם להתדבק על ידי התענוג שבמאכלים באור התורה עצמו, אם תהיה לו כוונה נכונה.

ואמנם, אף על פי שעצם הטעם הרוחני שמורגש באותיות התורה, והטעם שמורגש במאכלים - טעם אחד הוא, ונמשכים ממקום אחד - ממקור התענוגים העליונים, אך בעוד שהטעם הרוחני שבאותיות התורה הוא טעם מבורר ומזוכך, שכל מי שלומד תורה לשמה זוכה לו, הרי שהטעם שבבשר הגשמי הוא טעם שנראה ככוח חומרי, היינו שהופעתו בעולם העשייה, הוא בדמיון כזה שהטעם נקשר עם החומר כאילו שניהם אינם אלא מציאות אחת, ומסיבה זאת הוא עלול להמשיך את הטעם לגשמיות ולתאוות עולם הזה. והעבודה המוטלת על האדם היא להעלות את הכוח שבבשר לכוחות המחשבה, וזאת - כאשר האדם מעלה את מחשבותיו ומרוממם מהטבע הגשמי, שלא להמשיך בלבד אחר צורתו החיצונית של המאכל, אלא כוונתו ותשוקתו תמשך אחר הכוח האלוקי שבמאכל, ודעתו ולבו אחר מלכו אלקיו ללכת אחריו ובדרכיו, אזי יזכה להדבק באור התורה ממש, אפילו בשעת האכילה, ואדרבה - יותר משהיה קודם האכילה.

ובמאמר זה, מברר רבינו את השכל האמיתי ואת הרע מהטוב, שיהיה ברור לאדם העובד את ה', כי הצורה החיצונית של המאכל אינה אלא פסולת, והרצון להדבק דווקא בחיצוניות המאכל שהוא הפסולת שבו, נובעת ממש מאותו רצון של המאוס בברואים, הדבר אחר, לחטט אחר מאכליו בתוך הצואה, וזהו מחלק הקליפה של אותו דבר אחר כפי ששורה בנפש האדם, וממילא בהתגברותו של האדם שלא להמשיך אחרי החיצוניות, הוא מבטל את כוחה של קליפה זאת.

מגיד מראשית

תורתו של המגיד ויע"א לפרשת השבוע

[תָּפַל וּלְבָן (דברים א א). וּפְרַשׁ רַשִׁי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן חֲזַרְנוּ עַל כָּל הַמִּקְרָא וְלֹא מְצִינּוּ מְקוֹם שֶׁשְּׁמוֹ תָּפַל וּלְבָן, אֲלֵא הוֹכִיחוּ עַל הַדְּבָרִים שֶׁתָּפַלוּ עַל הַמֶּן שֶׁהוּא לְבָן].

דַּע כִּי יֵשׁ שְׁנֵי מְקוּרֵי הַשְּׁפָעוֹת שְׁנֵי אֹפְנִים שְׁבֵהם נִמְשַׁכְתָּ הַפְּרָסָה לְעוֹלָם לְכַלְכַּל הַנֶּפֶשׁ הַחִיצוֹנִית וְשְׁנֵיהֶם שׁוֹרִים בְּמֵאֵכֶל, חֶלֶק מֵאֵכֶל פְּשׁוּט שֶׁהוּא הַמְּכֻוֹנָה לְחֵם מִן הָאָרֶץ, וּבְכַלְלוּ כָל שֵׁאר הַמֵּאֲכָלִים הַטְּפִלִּים אֵלָיו, וְחֶלֶק לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם שֶׁהוּא הַמֶּן שִׁירַד לְדוֹר הַמְּדַבֵּר, וְנִקְרָא אֵכֶל. אֲמַנָּם הַפֶּרֶשׁ שֶׁבִּינֵיהֶם, כִּי לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם הִיָּה טַעְמוֹ לִפִּי מַה שֶּׁרָצוּ שִׁיְהִי הַטַּעְמִים שֶׁבְּמֵאֵכֶל, דְּהֵינּוּ שֶׁמְחַשְׁבֵתָם עֵשָׂה טַעַם בְּאֵכֶל, שֶׁנִּמְסַר לָהֶם הַכּוֹחַ לְהִמְשִׁיךְ עַל יְדֵי מַחְשְׁבוֹתֵיהֶם אֶת הַחַיּוּת לְתוֹךְ הַמֵּאֵכֶל, כִּי בְּשִׁבְלֵי מְחַשְׁבֵתָם נִמְשְׁכוּ כִּי נִמְשְׁכוּ עַל יְדֵי 'שְׁבִיל' הַמַּחְשְׁבָה שֶׁלָּהֶם, וְנִמְצָא שֶׁמִּמֶּשׁ עַל יְדֵי כַח הַמַּחְשְׁבָה שֶׁבְּמַחְשְׁבֵתָם הִיָּה שׁוֹרֵה הַטַּעַם הָאֱלוּקִי בְּאוֹכֵל וְהִיָּה הַמְּחַשְׁבָה הַפְּלִי לְאֵכֶל הַמַּחְשְׁבָה הִיָּה הִתָּה עֵצֶם ה'אוֹכֵל' שֶׁהוּא הַכּוֹחַ הַרוּחָנִי הַנִּמְשָׁךְ אֶל הַמֵּאֵכֶל.

וְשִׁמְעֵתִי מֵאֲדָמוֹר - מֵהַמְּגִיד מִמַּעֲזְרִיטֵשׁ, שֶׁזָּהוּ הַטַּעַם הַנִּמְשָׁךְ לְאוֹכֵל עַל יְדֵי הַמַּחְשְׁבָה, הוּא נִמְשָׁךְ מִכַּח ה'פֶּה' שֶׁל שׁוֹרֵשׁ כָּל הָעוֹלָמוֹת, שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת טַעְמִים הַתְּחַתּוֹנִים, הֵם הַטַּעְמִים שֶׁמִּתַּחַת לְאוֹתוֹת (כְּגוֹן אֲתַנְחַת וְסוֹף פְּסוּק), וְהֵם הַדְּרָגָה הַתְּחַתּוֹנָה בְּעוֹלָם ה'טַעְמִים' שֶׁמִּמֶּנּוּ נִמְשָׁךְ הַטַּעַם שֶׁל כָּל הַמֵּאֲכָלִים.

אֲמַנָּם הַטַּעַם לֹא הִפֵּר בַּחוּשׁ הָרֵאִיָּה בְּאֵכֶל הַזֶּה שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל יְדֵי כַח הַמַּחְשְׁבָה, כִּי גִוּוֹן אֶחָד הוּא. אֵעִי"פ שֶׁבְּכָל מֵאֵכֶל הִיָּה טַעַם אַחֵר לִפִּי הַשׁוֹרֵשׁ שֶׁל אוֹתָהּ מִידָה שֶׁחֲשַׁב בָּהּ הָאוֹכֵל, אֲבָל הַגִּוּוֹן שֶׁל כָּל הַמֵּאֲכָלִים שֶׁטַּעְמוֹ בְּמֶן הִיָּה אַחַד, שֶׁהַמֶּן הִיָּה 'לִבָּן' (שְׁמוֹת טז לא) בְּלִי שׁוּם גִּוּוֹן, וּמֵאֵכֶל הַפְּשׁוּט הַטַּעַם נִפְרַח בְּגִוּוֹן הַמֵּאֵכֶל, גִּוּוֹן שֶׁל כָּל מֵאֵכֶל מִכּוּוֹן כִּנְגַד הַטַּעַם שֶׁבּוֹ, כִּי לְכָל גִּוּוֹן יֵשׁ שׁוֹרֵשׁ בְּעוֹלָמוֹת הָעֵלְיוֹנִים וְהוּא מְרַמֵּז עַל עֵינֵינוּ הַפְּנִימִי שֶׁל אוֹתוֹ הַמֵּאֵכֶל כִּפִּי שְׁמוֹרֵגֶשׁ בְּטַעְמוֹ, אֲמַנָּם בְּאֵכֶל מִן הַשָּׁמַיִם לֹא הִיָּה שְׁבַע, כִּי לֹא רָאוּ הַטַּעַם כִּיוֵן שֶׁלֹּא הִיָּה לוֹ גִּוּוֹן לִכְן לֹא שְׁבַעוּ, כִּי הַשְּׁבִיעָה הִיָּה מִגִּוּוֹן הַמֵּאֵכֶל, וְכִידּוּעַ שְׁסוּמָא אֵינּוּ שְׁבַע.

וְזֶהוּ שֶׁאֲמַר הַכֶּתוּב (יואל ב כו) 'וְאֵכֶלְתֶּם אֶכּוֹל וְשְׁבַעוּ', שֶׁלְעֵתִיד לְבוֹא כָּלֶם יְהִי צְדִיקִים, שֶׁהָאֵכֶל הַרוּחָנִי שֶׁנִּמְשָׁךְ עַל יְדֵי הַמַּחְשְׁבָה שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת לְחֵם מִן הַשָּׁמַיִם, יְהִי מְשִׁבֵעַ לָהֶם עַל יְדֵי שִׁישְׁבַעוּ מַחִיּוֹת הַתּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה יִשְׁבַעוּ מְרוּחְנֵי הַמֵּאֵכֶל וְלֹא מְגַשְׁמִיּוֹת, כִּי הָעוֹלָם הַזֶּה רָצוּ דוֹר הַמְּדַבֵּר דּוּקָא אוֹכֵל גְּשָׁמִי שִׁישׁ בּוֹ פְּסֻלָּת, כִּי הָאָדָם הוּא עוֹלָם קֶטָן הָאָדָם כְּלוּל מִכָּל הַנְּבִרָאִים שֶׁהֵם דּוֹמֵם צוֹמַח חַי וּמְדַבֵּר, וְיֵשׁ בּוֹ חֶלֶק מִחַזִּיר, וְחִזִּיר רוֹצֵה בְּצוֹאָה, וְהֵינּוּ הַיֵּצֵר הָרַע שֶׁמִּתְאוֹוֶה לְקַבֵּל מִזוֹן מַחְלָק הַפְּסוּלָת שֶׁבְּמֵאֵכֶל, שֶׁעַל יְדוֹ מִתְגַּבְּרַת כּוֹחַ הַנֶּפֶשׁ הַבְּהִמִית.

וְשִׁמְעֵתִי מֵאֲדָמוֹר - מֵהַמְּגִיד מִמַּעֲזְרִיטֵשׁ, שֶׁזָּהוּ שֶׁהִשִּׁיב הַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ לְאִיּוֹב מַעֲשָׂה לְוִיתֵן וְשׁוֹר הֵבֵר, אֶפְסֵי כִּי גַם לְוִיתֵן יֵשׁ בְּאָדָם וְכָל הָעוֹלָמוֹת כִּי הָאָדָם הוּא מִכּוּוֹן כִּנְגַד כָּל הָעוֹלָמוֹת (שַׁעַר הַגְּלִגּוּלִים הַקְּדָמָה יח) וְהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ רָצָה לְהַמְשִׁיךְ לוֹ לְאִיּוֹב אֲבָרִים חֲדָשִׁים שֶׁיִּתְרַפֵּא מִחֲלָיו, וְאָדָם הוּא עוֹלָם מְלֵא וְכָל מַה שִׁישׁ שְׁבַעוֹלָם כְּלוּל בְּכוּחוֹת הָאָדָם, וְהַקְּב"ה גִּילָה אֶת כּוּחוֹת הַגְּבוּרָה שֶׁל הַלְוִיתֵן וְשׁוֹר הֵבֵר אֲשֶׁר בְּתוֹכוֹ עַל מִנַּת הַלַּעֲמִידוֹ עַל רַגְלָיו, וְסִפֵּר לוֹ כָּל הָעוֹלָם, דְּהֵינּוּ שֶׁבְּדַבְּרוֹ שֶׁהִמְשִׁיךְ לוֹ אוֹתוֹת חֲדָשִׁים שֶׁמֵּהֶם נִמְשָׁכִים גַּם כֵּן כָּל הַנְּבִרָאִים, הַמְּשִׁיךְ לוֹ אֲבָרִים חֲדָשִׁים שֶׁמְרַמֵּז בְּעוֹלָם כִּי שְׂרַשְׁם שֶׁל כּוּחוֹת הַבְּהִמָּה וְהַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאָדָם גְּדוֹל מִשׁוֹרֵשׁ הַכּוּחוֹת הָאֲנוּשִׁיִּים אֲשֶׁר בְּאָדָם, וּמִטַּעַם זֶה אָדָם הָאוֹכֵל מֵאֵכֶל בָּשָׂר מִתְחַזֵּק כּוֹחַ.

וּפְעַם אַחֵרֵת שֶׁמִּעֵתִי מִמֶּנּוּ מֵהַמְּגִיד מִמַּעֲזְרִיטֵשׁ, כָּל הָאֵכֶלִין אוֹכֵל אָדָם לְרַפּוּאָה (שְׁבַת קט:), כִּי פְעַמִּים כְּתִיב (בְּרַאשִׁית ו כא) 'מִכָּל מֵאֵכֶל אֲשֶׁר יֵאֲכַל, וְלִמָּה נִקְרָא מֵאֵכֶל וְלֹא אוֹכֵל, וּמִתְרַץ:

אֶפְסֵי הַמֵּאֵכֶל הַפְּשׁוּט אֵין לוֹ טַעַם גְּשְׁמִיּוֹת הַמֵּאֵכֶל כִּפִּי שֶׁנִּרְאָה לְעֵינֵינוּ אֵין לוֹ טַעַם מַחְמַת

עצמו, ומה שנראה בשעת האכילה שיש לו טעם, אינו כפי הנראה שיש לו עצמו כוח תענוג או מזין, אלא אפס שיש בתוכו דבר טוב דהיינו הטעם הרוחני, ובזה המאכל גנוז האכל הרוחני שהמאכל הגשמי הוא כלי לקבל את הכוח הרוחני שבו שממנה מוטעם הטעם במאכל הגשמי, וזה המאכל הגשמי אינו שום מאכל כלל ואין בו שום כוח חיות לא טעם ולא ריח, אפס שהוא כלי לאכל הרוחני, ובזה שהוא אוכל המאכל פשוט מתאכל הרוחני בכך שאוכל את המאכל הפשוט הנראה לעין והמורגש בחיך, מקבלים כלי הנפש שלו את החיות מהמאכל הרוחני שהוא האותיות, וזהו לשון מפעיל מאכל מלשון מאכיל שהוא לשון מפעיל, שהוא יוצא לשני לשון מפעיל נופל על מציאות אחת המפעילה מציאות שניה הנמשכת ממנה, וזהו גם כן שהוא מאכיל לאכל הרוחני. אמנם החלק הרוחני שהוא עצם האוכל, היינו החיות שבמאכלים, הוא התורה הנמשכת לעולם על ידי האותיות, כי כן בשרש אותיות דהיינו למשל כוח החיות של בשר הוא נובע מהאותיות אשר בשורש ב"ת ש"ן ר"ש, באלו אותיות יש טעם בשר, וכן לחם בלמ"ד ח"ת מ"ם יש טעם לחם. ושמעתי מאדמו"ר שזה הפרוש צדי"ק דצלם למ"ד דצלם מ"ם דצלם, על הפסוק (בראשית טו) 'כי בצלם אלקים עשה את האדם', גוף האדם הגשמי אין לו כלל כח אלוקות, רק שהוא דמיון וכלי לאדם הרוחני היינו לשורש נשמתו שלמעלה, והצ"ה הוא הכלי להמשיך את החיות העיקרי שהוא ה' והמ', ו'החכם עיניו בראשו' (קהלת ב יד), עינו הוא בראשית' שלו, בשורש נשמתו. אמנם האותיות עצמן הם נקראים אכל ולא מאכל, כיון שהם שרש האכל עצמם, והוא התורה האוכל הנותן חיות ותענוג הוא התורה שמאירה על ידי אותיותיה שירדו לעולם, והתורה היא רפואה, כי כן כתיב (משלי ג ח) רפאות תהי לשרף ושקוי לעצמותיה, וזהו פל האכליו, כלומר האכל עצמו שהרי כינוי 'אוכל' הוא לאוכל עצמו שלא ככינוי 'מאכל' שהוא לחומר הגשמי, 'אוכל אדם לרפואה' שכח המרפא והמחזק הוא ברוחניות המאכל שהוא האוכל היינו אותיות התורה.

והנה אמרו (סנהדרין קח.) דור המדבר אין לו חלק לעולם הבא, כי 'עולם הבא' הוא בא תמיד, כמו שאיתא בספר הבהיר (לרבי נחוניא בן הקנה סימן קס) והכוונה היא שהארה זאת נמשכה כאן בעולם הזה למי שדבוק בשורשו העליון, והוא מתחדש ובא עליו תמיד בעת שמתדבק בשורשו - בה, והוא שפע הבינה הנמשך לתוך נפשות ישראל תמיד והמכונה גם 'תבונה', ולעתיד לבוא הוא הדבר אשר איננו תמיד בא, כי אם לעתיד לבוא אחר גמר התיקון השלם בביאת גואל, ויתגלה לעתיד לבוא, כי הוא בחינת הבינה שלמעלה מהעולם ושמאיר בנשמות ישראל רק כאשר הם מתקנים לגמרי מכל רע, והוא

המאכל של אוכלי המן, המאכל הרוחני שאין בו שום פסלת.

כי המאכל השני הגשמי הנמשך מזה הרוחני יש בה פסלת שהוא מסתיר ומעבה את הטעם הרוחני, והפסלת הזו שלתוכו נמשך הטעם העליון אדרבה הוא מקלקל הטעם כי הוא בבחינת צואה כמבואר לעיל, ועל ידי זה קשה להבחין כראוי ברוחניות הנמשכת על ידי הטעם, אמנם הטעם עצמו גובר על הפסלת ולכן אין הטעם העכור של הפסולת ניכר בשעת האכילה, כי מילתא דעבידא לטעמא אפלו באלף לא בטיל (ביצה לח:), כלל הוא בהלכות תערובות, כי אם נתערבב בתוך ההיתר דבר איסור שעשוי להטעים המאכל כגון תבלין, אינו בטל אפילו באלף כנגדו, כי כן בטעם לא היה הבטול ולכן הטעם שהוא רוחניות מידת 'אין' גובר על טעם הצואה ומבטלו, והטעם הוא הרוחניות שבתוכו.

וכל דבר שבטעם יש בו פסלת, אפלו באבנים שנראה שהם גוש אחד שאין בו פסולת יש בו מראה הירק היוצא ומתברר מהם, אשר היא חלק המותרות שבתוכו שאין בו צורך לקיום האבן והוא הפסולת והזוהמא היוצאת מתוכו, כידוע למביני אבנים.

וכן במחשבה יש בו סיגים שמתבררים בכל עת על ידי אור החכמה, כנאמר (ישעיה אכב) 'כספך' היא המחשבה, לשון כסף נכסף לשרשו, 'היה לסיגים'. אמנם הרוחני הוא האין, הטעם שבתוכו אין בו שום סיגים הענין הרוחני שמושג על ידו באופן של טעם ותענוג אין בו שום עירוב פסולת, אלא כל כולו אור אלקות הנמשך על ידי העונג הזה, והגם שבמחשבה הוא נתפס עם הסיגים - התענוג עצמו כפי שנקלט ב'אין' של האדם שלמעלה מהשגתו טהור וזך, כי כן דבר האין שמהות האין הוא שאין בו ישות דהיינו סיגים, שהרי אם היה בו סיגים היה יש, כי כן דבר היש אשר מחבר כפר מפסלת ואכל בכל ישות יש בהכרח פסולת ואוכל, כי הישות הוא מכח הפסולת שיש בו בדקות, ודבר מחבר ודאי בתוכו ישות כל דבר שהוא מורכב ומחובר בהכרח שיש בתוכו ישות, כי האין הוא אחדות ואין בו פירוד, והוא בחינת אלקות ממש.

וכן בכל דבר השרש הוא אין, כנאמר (חבקוק ג ד) 'ונגה (לאש) [כאור] תהיה', שאש בעצמו איננו אור, אפס שנמשך האור בתוכו, והאור עצמו עדין איננו באש כי כח הפועל בנפעל, אבל הפועל עצמו הוא למעלה ממנו, ורק כוחו ופועלותו הוא על ידי הנפעל, ולכן האור הוא בבחינת 'אין' כשהוא בתוך האש.

ודור המדבר לכן שאלו היש ה בקרבנו אם אין' (שמות יז ז), כלומר אם יש בתוכם היש או האין, כי שרשו של היש הוא מאין ורצו להתדבק ב'אין' שהוא שורש היש. אמנם המרגלים ידעו ששרשם הוא בבחינת האין, מה שאמרו (במדבר יג כז) 'זה פריה' בדרך גנאי, כי הפרי היה קטן

בדרגה לפי דורם שהיה מבחינתו של משה שהוא דעת העליון, כי היה יש, והם מעולם יותר גבוה ולא רצו להשפיל את עצמם להעלות חיות זה של פירות ארץ ישראל, שהוא מבחינת לחם מן הארץ, ורצו לחם מן השמים' דווקא.

אמנם משה רצה לתקן זה ולא עלתה בידו להעלות את בחינת 'לחם מן הארץ' אל הדרגה הגבוהה 'לחם מן השמים' שיאיר בו, כי השם יתברך אמר שלח לה לדעתה שהיה צריך זה דווקא דעת העליון שהיא בחינתו של משה (ספר הליקוטים שמות פרק ב'), אמנם דעת העליון לא היה בזה הדור, שלא זכו להארתו של משה בשלימות שהיא המשכת הדעת מה'אין', כי אם דעת התחתון, ולכן לא יכלו להמשיך את האור העליון שירד למטה, שזהו דווקא על ידי דעת העליון שהוא המשכה מעולם המחשבה, שעל ידו אפשר להמשיך אפילו את הארת ה'לחם מן השמים' אל פירות ארץ ישראל שהיו 'לחם מן הארץ', וזהו סוד 'כי א-ל דעות ה' (שמואל-א ב ג). דעת עליון ודעת תחתון.

וזהו דור המדבר אין להם חלק לעולם הבא (סנהדרין קד). שהוא בחינת ההמשכה, להמשיך אורות חדשים לעולם משורש הגשמיות שנקרא 'עולם הנקודים', כדי לתקן את הנבראים הגשמיים ולהעלותם לשרשם, וזאת לא יכלו מכיון שלא נתקנו עדיין, אמנם בעולם יותר גבוה, דהיינו לעתיד לבוא, יש להם חלק שאז יתגלו האורות שלמעלה שהם בחינת 'עולם העקודים' ששם כל הגשמיות בבחינת תיקון גמור ואין בו שום רע, וזהו בחינת 'דור המדבר' ששרשם בבחינת 'אין' גמור, ואשר נכנסו לארץ ישראל נאמר (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום' שמורה על המשכת החיות למטה, לתוך היום' שהוא חיות השי"ת כפי שמאיר ונתלבש בעולם הגשמי, היפך דור המדבר שלא זכו להמשיך החיות לעולם, אמנם לעתיד לבוא שיאיר בעולם דעת עליון, שהוא גילוי שעל ידו יתגלה אור ה' שלמעלה מגדרי העולם, האור שלא היה בו שום פגם ולא נתערב בו שום רע, ויורגש בעולם במוחש כמו שעכשיו מתגלה בעולם האור שנתלבש במאכל והוא מורגש בצורה מוחשית על ידי טעם המאכל, יתקן ארץ ישראל שגם דור המרגלים דור המדבר יוכלו לנס בתוכו, כנאמר (יואל ב כו) 'ואכלתם אכול ושבוע', שיאכלו האכל בעצמו ולא המאכל ושבועו ועם כל זה ישבעו בצורה מוחשית כמו שעכשיו שבעים מגשמיות המאכל.

והוא הלחם של המלאכים שהוא אור ידיעת ה' שאין בו שום תערובת רע, וזהו גורם ללמד תורה שהוא כמבואר בחינת האוכל' שהוא אור ה', כי (תנחומא בשלח כ) לא נתנה תורה אלא לאוכלי המן, היינו שעל ידי ה'מ' גופא ניתנה להם תורה באופן של טעם מוטעם ולא היה פירוד כלל בין התורה ללבוש החיצוני שלה שהוא המאכל.

